

## Har børn brug for digitale medier?

Af Zilla Mørch Pedersen, Rudolf Steiner Børnehaveseminariet

Artiklen er fra Pimpegyden, Tidsskrift for Rudolf Steiner børnehavepædagogik, nr. 103, juni 2014.

Med de digitale medier siger man, at vi er kommet ind i informationstidsalderen, fordi disse medier formidler en uhyre mængde information. Men der er andre aspekter, der fylder digitalt.

Hvis jeg studerer det medieforbrug, jeg møder på min daglige togtur på vej til og fra arbejde, kan jeg se en udvikling. For ikke ret længe siden hørte folk musik fra walkmen i øresnegle, der var så ringe, at vi alle kunne høre bassen, senere skulle vi høre på folks private telefonsamtaler, – men disse forstyrrelser er ikke så slemme mere, for nu sidder mange af mine medpassagerer og stirrer på deres smartphone eller tablet – nogle af dem læser avisartikler eller søger på google, nogle tjekker Facebook, Twitter eller sms, og kigger jeg dem over skulderen, ser jeg at nogle ligefrem ser en film og rigtig mange spiller; der er også nogle få, der arbejder på deres bærbare.

Altså præsenterer min togtur de tre områder, der dækkes af de små skærme – ikke alene på togturen, men nærmest døgnet rundt (derhjemme har man TVet oveni): **Information – underholdning – kontakt til andre.**

### En fantastisk fremtid

Den verden, vores børn vokser op i rummer store fantastiske muligheder nu og i fremtiden, men vi kommer ikke uden om at indse, hvad vores ansvar og opgave er overfor børnene, som skal leve deres liv i denne fremtid. Vi kan have enorm glæde af alle de digitale muligheder, hvis vi bruger dem med omtanke. Vi ved også at det er svært, men livet har altid været svært, nu er der bare andre udfordringer, som ikke har været der før. For børnenes opvækst og udvikling er det vigtigt at vi viser, at vi er taknemmelige for den verden de skal leve i – og det må jo være inklusive den digitale verden. Det stiller store krav til vores indsigt og bevidsthed om, hvordan vi håndterer denne udfordring.

Vores hjerne er indrettet sådan, at den udsteder belønning og følelse af velvære, når vi sidder foran skærmen. Gode intentioner og en almindelig viljesindsats kommer let til kort, når vi søger at begrænse den tid vi bruger. Vi ved, at der er en stærk stigning i mængden af mennesker, der bliver afhængige og nogen må henvende sig til behandlere for at få hjælp til en afvænning, de ikke kan klare selv. Men de fleste lever med deres grad af afhængighed og ser den ikke som et vigtigt problem. Det er en helt almindelig del af hverdagen at se en forælder skubbe afsted med klapvognen, hvor barnet sidder og kigger ud i verden, mens forælderen styrer med den ene hånd og tjekker smartphonen med den anden. Det virker ikke som om der er ret mange, der reflekterer over den manglende kontakt med barnet.

Ifølge den canadiske psykolog Gordon Neufeld<sup>1</sup> viser en undersøgelse fra 2010 fra 30 lande at tiden, hvor familierne er sammen gennem de forudgående 10 år er formindsket med en tredjedel – skærmtiden har taget familietiden. Fra min egen erfaring og fra den offentlige debat ved jeg, at det på restauranter er helt almindeligt at se familier, hvor far, mor og vennerne taler sammen, mens børnene sidder med hver deres iPad – det er måske ikke sådan derhjemme, men ifølge en undersøgelse fra det svenske medieråd fra 2010 var hvert tredje barn i børnehaveralderen på internettet mindst en gang om ugen, og for børn mellem fem og ni år er det mere end hvert andet.<sup>2</sup> Der er en stor fare for at alle de fantastiske muligheder, det digitale rummer, ikke bruges hensigtsmæssigt. Jeg kender fra mig selv, hvordan jeg lige så stille glider over den

---

<sup>1</sup> Canadisk udviklingspsykolog. Se [www.neufeldinstitute.com](http://www.neufeldinstitute.com) og [www.neufeldkurser.dk](http://www.neufeldkurser.dk)

<sup>2</sup> Kilde: *Politiken* d. 9.2.2011

grænse, hvor jeg ikke længere er bevidst om, hvad jeg vil, med det jeg gør, fordi det er så behageligt at lade mediet tage styringen.

### **Behov for menneskeligt nærvær**

At vi bruger rigtig megen tid på Facebook, Twitter og på sms'er viser, at mennesker har brug for interaktion med andre mennesker. Med onlinespil spiller man også i realtime sammen med og mod andre mennesker, som man oplever at have kontakt med. Børn har et enormt behov for nærvær, så det er nærliggende at give dem det digitalt, men dette kan bare ikke opfylde det basale behov for tilknytning. Den digitale verden kommer til at stå i vejen for det børn har brug for og det er vores ansvar, som vi bliver nødt til at se i øjnene. Desværre er der meget få eller ingen af alle de bøger og artikler, der skrives om medier, der tager dette op. En undtagelse af *Gordon Neufelds* bog *Hold On to Your Kids*<sup>3</sup>, der i sin nyeste udgave har et afsnit om børn og medier – en bog der varmt kan anbefales, forhåbentlig kommer den snart på dansk. Her er der noget, der virkelig kan hjælpe os til den nødvendige forståelse. Man kan også se mange film med *Gordon Neufeld* på *YouTube* – det kan anbefales. (Den digitale verden er skøn!)

### **Tilknytningens kvaliteter**

Den tilknytning børn har brug for kræver nærvær af voksne, som barnet har tillid til. Det kræver en tæt uforstyrret kontakt, det kræver at vi mentalt er til stede sammen med barnet, at vi gør alle de ting, der hører hverdagen til sammen med barnet, at vi rører ved det, taler med det, lytter til det og ser det, som den det er. At vi viser os værdige til dets tillid, at vi ikke er bange for at sætte de grænser det har brug for, skabe rammer og strukturer, tage de nødvendige konflikter, stå ved og for barnet som den klippe, det kan læne sig op ad og stole på. Vise det verden med glæde og humor og være alvorlig, når det er nødvendigt, kunne vise ærbødighed og taknemmelighed – give livet alle de facetter der hører med – lade børnene mærke at vi er glade og tilfredse med at være her i verden sammen med dem. Barnet har ikke brug for digital kontakt med virtuelle verdener, det har ikke brug for underholdning og informationer, det har brug for os, og vi skal ikke lade det digitale supermarked komme i vejen og stjæle opmærksomheden.

I tæt kontakt med ansvarlige voksne hjemme, i institutioner og på skoler kan barnet udvikle sig som enkeltindivid, blive fuld af egne ideer, holdninger og værdier. Møde verden med tillid og nysgerrighed, handle ud fra sig selv i frihed.

### **Hjernens udvikling gennem leg**

Hjernen er ikke en beholder for informationer, hjernen er en problemknuser, siger Gordon Neufeld. Bliver hjernen overfodret med informationer, underholdning og kontakter, vil den gå i forsvar. Modtager vi mere end vi kan fordøje, bliver vi syge. Barnet må bruge sin energi på at forsvare sig, og kan lukke af for kontakt med forældrene og lærere. Det er ikke informations-input, der udvikler hjernen, det er at deltage i verden omkring dig. Fx lærer et barn ikke sprog foran skærmen, tværtimod forsinkes tid foran skærmen sprogtilegnelsen.

Den naturlige måde for barnet at håndtere udfordringer og problemer er at lege. Den spontane leg er den bedste måde for barnet at udvikle hjernen og det bedste grundlag for at kunne lære i skolen. Det lille barn skal have mest mulig tid til lege, hvor det frit kan bruge sin fantasi og udvikle sin hjerne – sådan skabes skolemodenhed og modenhed til senere at kunne bruge en computer kreativitet.

---

<sup>3</sup> Gordon Neufeld og Gabor Mate: *Hold On to Your Kids, Why Parents Need to Matter More Than Peers.*

### **Øvrige kilder**

Rainer Patzlaff: Der gefrorene Blick, Bildschirmmedien und die Entwicklung des Kindes.

Mike Darmell: Uppkopplad eller avkopplad, om konsten att verka i en uppkopplad värld.